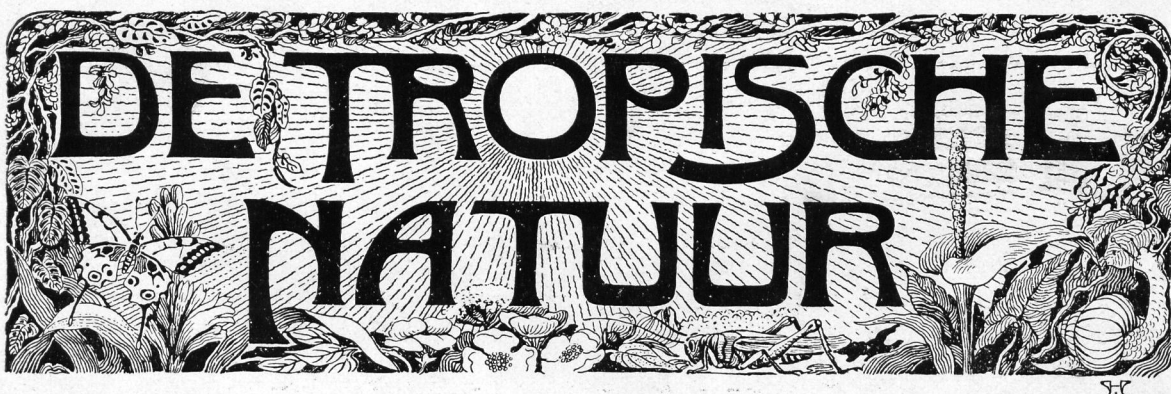

Redactie :

C. A. BACKER, *Buitenzorg.*
 A. J. KOENS, *Mr.-Cornelis.*
 D. DE VISSER SMITS, *Weltevreden.*

Adres der Redactie :

D. DE VISSER SMITS, *Zuiderweg 12,*
Weltevreden.

Levend en Dood Materiaal:

C. A. BACKER, Herbarium, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers :

H. A. CLERX.
 Dr. Z. KAMERLING.
 Dr. J. C. KONINGSBERGER.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 P. A. OUWENS.
 F. WEEHUIZEN.
 J. W. A. VAN WELSE.

Prijs per jaar f 6.50 — Leden der N. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

HET SLANGENBLAD.

(Vervolg).

De eigenlijke kolf bestaat uit een dikke as, die zeer verschillend is van lengte. Aan den voet is die as over een lengte van 2 à 4 cM dicht bedekt met talrijke, heldergroene vruchtbeginsels. Elk zoo'n vruchtbeginsel is een bloem op zichzelf, een zeer onvolkomen bloem, van kelk en kroon is hier geen spoor te vinden. Aanvankelijk zijn de vruchtbeginsels rond, later brengen ze elkaar wel eens in de verdrukking en worden ze min of meer stomphoekig. Elk vruchtbeginsel draagt op zijn top een zittenden of zeer kort gesteelden, tweelobbigen, bij rijpheid uiterst kleverigen, gelen stempel.

Onmiddellijk boven de vruchtbeginsels is de kolf over een lengte van 4 à 8 cM bedekt met een zeer groot aantal bleekgele helmknoppen, die door wederzijdsche drukking een kantige gedaante gekregen hebben en zich bij rijpheid aan den top met 2 poriën openen. Ze brengen een zeer groote hoeveelheid stuifmeel voort. Als men even aan een bloeiende kolf stoot valt het stuifmeel bij hoopen uit de helmknoppen. Daarover straks nader.

Boven dat mannelijk deel der kolf zet de as zich nog over een lengte van 20 à 40 cM voort zonder bloemen voort te brengen. Dit bloemlooze of neutrale deel steekt ver boven de kolscheede uit en is van binnen hol. Het mannelijk en vrouwelijk deel der kolfas is massief doch zeer sponsachtig.

Wat doet de plant met dat neutraal gedeelte? Het is voor haar uiterst nuttig, het zorgt voor de reclame, het is een uithangbord, dat niet alleen de menschen maar ook de dieren op haar opmerkzaam maakt. Des avonds valt het niet alleen door zijn lichte kleur op, maar ook door zijn geur. Want het vunze luchtje, dat de plant verspreidt, wordt uitsluitend door het neutrale kolfdeel voortgebracht, de rest van de plant is reukeloos.

Des avonds tusschen 5 en 6 uur wordt het geurapparaat in werking gesteld, later op den avond, zoo tusschen 8 en 9 uur, gaat de stank allengs verminderen om tegen den ochtend geheel of zoo goed als geheel te verdwijnen. Die stank, welke niet alleen aan een rottend lijk maar tevens aan een rond getal van 3 cijfers denken doet, is voor een gewoon mensch op een afstand van 10 à 20 meters nog goed waarneembaar; waar vele planten bijeenstaan kan men ze nog veel verder ruiken en het is wel waarschijnlijk, dat er dieren zijn, die den stank nog veel verder waarnemen kunnen.

Voor ons is de geur niet aantrekkelijk. Ik heb hier eens een versch uit Europa geïmporteerde dame met een bouquet van de *Amorphophallus* — het was voormiddag —

verrast en haar gezegd, dat dat nu Chineesche aronskelken waren,

die 's avonds bijna net zoo roken als Perzische rozen maar veel

fijner. En ze nam ze dankbaar aan

en zette ze in een vaasje op het

buffet. En 's avonds kwamen we er

theedrinken en zoo tegen 6 uur begon

die dame haar man aantekijken — ze

was wat achterdochtig van aard, ik

zal maar niet zeggen, waarvan ze

hem verdacht — en wat later vonden

ze beiden dat zoo'n rare lucht in

huis hing en ze vroegen mij of ik

ook niets rook. Maar ik zei, wel nee

dat is de avondwind van den *Salak*,

die ruikt hier heel dikwijls zoo. Maar

dat geloofden ze niet lang en toen

kreeg de kat de schuld en werd de huisjongen geroepen. En die

snoodeling gooide roet in het eten, en gaf de bloemen de schuld.

En bij slot van rekening kreeg ik de schuld op mijn arm hoofd. En ze hebben me nooit

meer vertrouwd. Ondank is 's werelds loon.

Inlanders trekken zich van den geur niets aan. En sommige dieren schijnen zelfs er

door te worden aangetrokken. Want bijna altijd vindt men onder in de bloemscheede

vele individuen van een of twee kleine keversoorten. Klein zijn ze, maar toch met het

bloote oog nog gemakkelijk waarneembaar. Hierboven zijn ze — sterk vergroot — afgebeeld.

Dr. KONINGSBERGER is zoo goed geweest ze voor mij te determineeren. De grootste

van de twee, zwart van kleur en gemakkelijk kenbaar aan de zeer korte dekschilden, behoort

tot de onderfamilie der Kortschildkevers (*Staphylinoideae*) en heet *Philanthus*

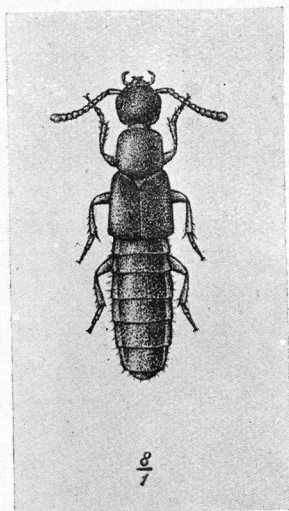
crassicornis, wat zooveel beteekent als „bloemenvriend met dikke sprieten.” De meeste

Kortschildachtigen leven van rottende stoffen, van aas, mest en allerlei afval.

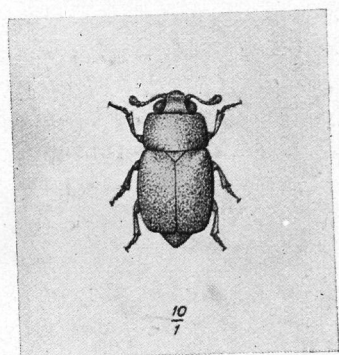
De andere kever is veel kleiner en bruin van kleur, hij behoort tot de onderorde

der Knotssprietigen en wel tot de familie der *Nitidulae*. De keuze tusschen de

ruim 1600 beschreven soorten van dat grut laat Dr. KONINGSBERGER aan mij over, ik wil

Philanthus crassicornis.

Fam. *Nitidulae*.

echter in grootmoedigheid niet bij hem achterstaan en laat mijn lezers het kiesrecht. Laat de dames ervan profiteeren, dan hebben ze vast wat. We zullen er met Sinterklaas een soort tombola zonder nieten van maken. Van het grut natuurlijk, niet van de dames.

Deze kevers spelen een rol bij de bestuiving der plant. Wanneer de helmknoppen rijp zijn, springen ze open en als dan de plant door een of andere oorzaak, een lichte windstoot of de aanraking van een voorbijgaand mensch of dier maar even bewogen wordt, valt het stuifmeel eruit. Dikwijls komt dat stuifmeel op de stempels terecht, vaak ook valt het verder en blijft dan in en op het onderst kleverig gedeelte der scheede liggen.

In dat stuifmeel nu ziet men bijna altijd een of beide soorten van onze kevertjes bedrijvig heen en weer loopen, de zwarte vond ik veel algemeener dan de bruine. Ook de larven van de zwarte ziet men er dikwijls rondkruipen, ze vreten gaten in den binnenwand der kolscheede. Deze kevers, waarvan de pooten dikwijls met stuifmeel zijn beladen, loopen ook over de helmknoppen en de stempels rond en werken daardoor zij het dan ook onwillekeurig aan de bestuiving der plant mede.

Na de bevruchting begint het gedeelte van den kolf boven de vruchtbeginsels geleidelijk te verdrogen en valt ten slotte af. De kolscheede blijft nog een tijd zitten maar wordt later door den groei der jonge vruchten uiteengescheurd of weggedrongen. Aanvankelijk zijn de vruchten groen, later krijgen ze een helder oranje kleur, die ze sterk in het oog doet vallen. Merkwaardig is het, dat de stengels der bovenste vruchtbeginsels het eerst afvallen, dat verder de bovenste vruchten het eerst rijp worden, daarna geleidelijk de lagere. Dit is het geval bij alle mij bekende *Amorphophallus*-soorten. Of het alleen een gevolg is van het feit, dat de bovenste vruchtbeginsels het eerst bestoven worden, weet ik niet, het lijkt me echter niet waarschijnlijk, want, waarom zou nooit eens een der lagere vruchtbeginsels vroeg bestoven worden. En nog nooit zag ik een der lagere vruchtbeginsels het eerst rijpen.

In alle mogelijk reisverhalen lees je van verdwaalde of verschipbreukte lui, die zich een jaar of zoo met boschprodukten voeden. Wie echter op Java Robinsonnetje zou willen spelen, raad ik aan eerst zijn keel te laten verhalvezolen, voor hij aan de vruchten van onze plant begint. Op excursies van de Natuurhistorische Vereeniging heb ik het meermalen meegemaakt, dat snoeplustige jongedames ondanks mijn grootvaderlijke vermaningen van de vrucht moesten en zouden proeven. Ze konden er gewoon niet afblijven. En het gevolg. Een paar uren lang een hevig branden achter in de keel. Want de vrucht smaakt al net als de knol, d. w. z. in 't begin weinig, later slecht. Elke vrucht bevat in den regel twee vrij groote zaden.

Waarschijnlijk zijn er wel vogels of zoogdieren, die de vruchten eten en daardoor de verspreiding der plant in de hand werken. Ik zelf heb dat nooit waargenomen, maar dat zegt niets. Willen onze lezers er eens op letten?

(Wordt vervolgd).

B.

EEN EN ANDER OVER DE VERSPREIDING VAN VRUCHTEN EN ZADEN.

(Vervolg).

Een prachtige zeilinrichting vinden we bij enkele *Cucurbitaceae*. Als voorbeeld is hier afgebeeld het zaad van *Zanonia macrocarpa* (Koekoek soempoeng, s.) Fig. 63. Het is een hoogklimmend gewas, dat over geheel Java, vooral in vochtige bosschen voorkomt.